17	Alstromeriya	Alstromeriya-doshlar	$Gk_5Gt_5CH_5U_1$		+	+		24/11/2025
18	Qirq bo‘yin	Qoqio‘tdoshlar	$Gk_5Gt_\infty CH_\infty U_1$		+		+	21/10/2025
19	Qalinbardosh	Murakkabgul-doshlar	$Gk_5Gt_1CH_\infty U_{(5)}$	+			+	19/10/2025
20	Kanna	Shoyiguldoshlar	$Gk_5Gt_5CH_{(2)}U_1$	+		+		30/11/2025

Xulosa va takliflar. “Botanika” fani, o‘simliklar va ularning ekologik tizimdagi o‘rnini o‘rganish bo‘yicha keng qamrovli ilmiy tadqiqotlarni talab etadi. Talabalar loyiha ishlarini bajarish jarayonda mustaqil fikrlash qobiliyati kreativ fikrlash qobiliyati,jamoada ishlash ko‘nikmasi shakllanadi. Bundan tashqari, botanika fanini o‘qitishda loyihaviy tadqiqotlar o‘tkazish talabalarni ekologik savodxonligini oshiradi va atrof-muhitni yaxshilashga qaratilgan yangi tadqiqotlarni yaratishga yordam beradi. Shuningdek, loyiha ishlari o‘quvchilarga ilmiy metodlarni qo‘llash, ekologik va biologik tizimlarni chuqurroq tushunish, va tabiatni asrashga hissa qo‘shish imkonini yaratadi. Kelajakda botanika fanining rivojlanishi va o‘simliklar dunyosini yaxshiroq tushunish uchun loyiha ishlari muhim rol o‘ynashda davom etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

(1). T-olipova J.O. Biologiyani o‘qitishda innovatsion texnologiyalar. T., Metodik qo‘llanma, 2013, 148-bet.

(2). B.S.Islomov, M.A.Hasanov. “Botanika”. Darslik, Samarqand, 2020, 115–116-betlar

(3). Haydarov X.Q., Tashpulatov Y.Sh., Jalov X.X., Mukumov I.U. O‘simliklar sistematikasi (Yuksak o‘simliklar). Samarqand, 2019, 248-bet.

(4). Набиев М. Ботаника атлас-луғати. Тошкент, 1969, 252-бет.

(5). “Biologiya” fanlarini o‘qitishda PISA testlaridan foydalanish. N.Ro‘zikulova, U.Bozorova. “Fan va innovatsiya”, 2 (B2), 277-281-betlar.

(6). “Biologiya” fanidan pisa topshiriqlarini tuzish metodikasi. B.UBaxtiyorovna. “Fan”, “Ta’lim va amaliyotning integrasiyasi” 5 (2)

(7). “Biolgiya” fanlarini o‘qitishda pisa test va topshiriqlarini qo‘llashning samaradorligi. U.B.Bozorova, N.A.Ro‘ziqulova, I.S.Zoxidova. “Xalqaro ta’lim”, ijtimoiy fanlar va gumanitar fanlar jurnali, 12 (5), 125–12-betlar.

Nurimova Dildora Xolmurod qizi (Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti 3-kurs talabasi; nurimovadildora211@gmail.com)

TA’LIM JARAYONIDA MILLIY G‘OYA VA FUQAROLIK MAS’ULIYATINI UYG‘UN RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK MEXANIZMLARI

Annotatsiya. *Maqolada huquqiy ong va huquqiy madaniyatni rivojlantirishda pedagogikaning innovatsion imkoniyatlari batafsil tahlil qilingan. Bugungi globallashuv sharoitida yoshlar ongida huquqiy bilim va huquqiy mas’uliyatni shakllantirish ta’lim tizimi oldidagi eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, pedagogik innovatsiyalar, jumladan interfaol metodlar, simulatsion mashg‘ulotlar, raqamli platformalar va amaliy loyihalar talabalarning huquqiy qaror qabul qilish ko‘nikmalarini oshirishda samarali vosita sifatida ko‘riladi. Maqola milliy va xorijiy tadqiqotlar natijalari asosida pedagogik yondashuvlarning huquqiy madaniyatni rivojlantirishdagi samaradorligini ko‘rsatadi. Shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim metodlari talabalarda tanqidiy fikrlash, huquqiy vaziyatlarni tahlil qilish va mustaqil qaror qabul qilish ko‘nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar va interfaol yondashuvlar murakkab huquqiy tushunchalarni sodda va tushunarli tarzda yetkazishga yordam beradi.*

Kalit so‘zlar: *huquqiy ong, huquqiy madaniyat, pedagogika, innovatsion metodlar, ta’lim tizimi, interfaol ta’lim, raqamli texnologiyalar, yoshlar tarbiyasi.*

Нуримова Дилдора Холмурод кизи (Национальный университет Узбекистана, студентка 3 курса; nurimovadildora211@gmail.com)

ИННОВАЦИОННЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ ПЕДАГОГИКИ В РАЗВИТИИ ПРАВОВОГО СОЗНАНИЯ И ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ

Аннотация*. Статья представляет собой подробный анализ инновационных возможностей педагогики в развитии правового сознания и правовой культуры. В условиях глобализации формирование правовых знаний и чувства ответственности у молодежи является одной из основных задач системы образования. Инновационные педагогические методы, включая интерактивные подходы, симуляционные упражнения, цифровые платформы и практические проекты, являются эффективными инструментами для повышения навыков принятия решений в правовой сфере. На основе нац-*

иональных и зарубежных исследований показана эффективность педагогических подходов в развитии правовой культуры. Ориентированные на личность методы обучения способствуют развитию критического мышления, анализа правовых ситуаций и самостоятельного принятия решений. Кроме того, цифровые технологии и интерактивные методы позволяют доступно объяснять сложные правовые концепции.

Ключевые слова: *правовое сознание, правовая культура, педагогика, инновационные методы, система образования, интерактивное обучение, цифровые технологии, воспитание молодежи.*

Nurimova is the daughter of Dildora Kholmurod (Mirzo Ulugbek National University of Uzbekistan 3rd year; studentnurimovadildora211@gmail.com)

INNOVATIVE PEDAGOGICAL OPPORTUNITIES IN THE DEVELOPMENT OF LEGAL AWARENESS AND LEGAL CULTURE

Annotation. *The article provides a detailed analysis of innovative pedagogical opportunities in developing legal awareness and legal culture. In today's globalized world, shaping students' legal knowledge and sense of responsibility is one of the primary tasks of the education system. Pedagogical innovations, including interactive methods, simulation exercises, digital platforms, and practical projects, serve as effective tools to enhance students' decision-making skills in legal contexts. Based on national and international research, the study highlights the effectiveness of pedagogical approaches in promoting legal culture. Student-centered teaching methods develop critical thinking, analytical skills in legal situations, and independent decision-making abilities. Additionally, digital technologies and interactive approaches facilitate the understanding of complex legal concepts in an accessible manner.*

Keywords: *legal awareness, legal culture, pedagogy, innovative methods, education system, interactive learning, digital technologies, youth education.*

Kirish. Bugungi globallashuv davrida jamiyat hayotining barcha sohalarida o‘zgarishlar tez sur’atlarda yuz bermoqda. Shu bilan birga, yosh avlodning huquqiy bilimlari va huquqiy madaniyati darajasi jamiyatning barqarorligi va qonun ustuvorligini ta’minlashda muhim omil hisoblanadi. Huquqiy ong va huquqiy madaniyat nafaqat shaxsning qonunlarga nisbatan munosabatini, balki uning jamiyatdagi mas’uliyatini ham shakllantiradi. Shu sababli bu jarayonda pedagogika va ta’lim tizimining roli beqiyosdir.

An’anaviy ta’lim usullari bilan bir qatorda, pedagogikaning innovatsion imkoniyatlari – interfaol metodlar, raqamli platformalar, simulatsion mashg‘ulotlar va amaliy loyihalar – yoshlarning huquqiy bilimlarini mustahkamlash, tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirish va huquqiy mas’uliyatni oshirishga xizmat qiladi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar shaxsga yo‘naltirilgan va amaliy faoliyat bilan uyg‘unlashgan bo‘lganda, talabalarda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni rivojlantirish yanada samarali bo‘ladi.

Shu nuqtayi nazardan, maqola maqsadi pedagogikaning innovatsion yondashuvlari orqali huquqiy ong va huquqiy madaniyatni rivojlantirishning nazariy va amaliy asoslarini o‘rganish, shuningdek, yoshlar tarbiyasida pedagogik innovatsiyalarning rolini aniqlashdir.

Zamonaviy jamiyat taraqqiyoti sharoitida ta’lim tizimi oldida turgan ustuvor vazifalardan biri yosh avlodni milliy o‘zlikni anglagan, ijtimoiy faol va fuqarolik mas’uliyatiga ega shaxs sifatida tarbiyalashdan iborat. Globallashuv jarayonlari kuchayib borayotgan bir davrda, milliy g‘oyaning yoshlar ongida barqaror shakllanishi hamda uning fuqarolik mas’uliyati bilan uyg‘unlashuvi jamiyat barqarorligi va ma’naviy taraqqiyotning muhim omili hisoblanadi.

Adabiyotlar tahlili [1]. Erkayev Abdurahim “Milliy g‘oya va ma’naviyat” asarida milliy g‘oya va ma’naviyat shaxs tarbiyasidagi o‘rni, yoshlarning ijtimoiy va huquqiy mas’uliyatini rivojlantirishdagi roli batafsil tahlil qilingan Muallif pedagogik jarayonlarda shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvni qo‘llash orqali huquqiy ongni shakllantirish yo‘llarini ochib beradi.

[2] Erkayev Abdurahim “Tafakkur erkinligi” kitobida yoshlarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish va pedagogik jarayonda erkin tafakkur muhitini yaratish masalalari yoritilgan Bu asar talabalarda huquqiy qaror qabul qilish qobiliyatini va tanqidiy fikrlashni shakllantirishda innovatsion metodlar qo‘llash imkoniyatini ochib beradi.

[3] Nazarov Imom “Milliy g‘oya: nazariya va amaliyot” kitobida milliy g‘oyaning nazariy asoslari va zamonaviy pedagogik talqinlari tahlil qilingan Talabalar ongida huquqiy madaniyatni shakllantirish bo‘yicha pedagogik misollar keltirilgan.

[4] Umarov U. “Ma’naviyat asoslari” asari ma’naviyatning pedagogik konsepsiyasini yoritadi va huquqiy ongni rivojlantirishda amaliy metodlarni tavsiya qiladi. Shu bilan birga, talabalarda shaxsiy mas’uliyat va qonuniy me’yorlarga hurmatni shakllantirishga yordam beradi.

Asosiy qism. Huquqiy ong shaxsning qonunlar va ijtimoiy normalarga munosabati huquqiy bilim va mas’uliyat hissi bilan bog‘liq Huquqiy madaniyat esa shaxsning bu bilim va qadriyatlarni amalda qo‘llash qobiliyatini huquqiy mas’uliyatni anglashini va jamiyatda qonuniy me’yorlarga rioya qilishini ifodalaydi

Pedagogik nuqtayi nazardan qaralganda huquqiy ong va madaniyat tabiiy shakllanmaydi ularni tizimli ta'-lim ijtimoiy muhit va shaxsiy tajriba orqali rivojlantirish zarur. Ta'lim muassasalari bu jarayonda markaziy o'rin egallaydi.

Zamonaviy pedagogika shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni taklif qiladi bu yondashuvda talaba faqat bilim oluvchi sifatida emas, faol subyekt sifatida ishtirok etadi. Shu bois pedagogikaning innovatsion imkoniyatlari interfaol metodlar raqamli texnologiyalar va amaliy loyihalar orqali huquqiy ongni shakllantirishda katta ahamiyatga ega.

Pedagogik innovatsiyalar ta'lim jarayoniga yangicha metod va vositalarni joriy etish sifatida tushuniladi. Huquqiy ta'limda interfaol metodlar muammoli mashg'ulotlar debatlar va diskussiyalar orqali talabaning mustaqil fikrlashini oshiradi huquqiy vaziyatlarni tahlil qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Simulatsion mashg'ulotlar virtual sud jarayonlari va ro'l o'yinlari nazariy bilimni amaliyot bilan uyg'unlashtiradi huquqiy qaror qabul qilish jarayonini model qiladi Raqamli texnologiyalar onlayn testlar interfaol platformalar va multimedia materiallar murakkab tushunchalarni sodda va tushunarli yetkazishga yordam beradi

Loyihaviy ta'lim orqali talaba amaliy loyiha bilan qonunlarni real hayot bilan bog'laydi huquqiy mas'uliyatni his qiladi va jamiyatdagi muammolarga javob izlashni o'rganadi Bu metodlarning barchasi talabaning faolligini oshiradi ularni huquqiy vaziyatlar bo'yicha mustaqil fikr yuritishga undaydi va shaxsiy mas'uliyatni rivojlantiradi Shu tariqa, pedagogik innovatsiyalar huquqiy ong va madaniyatni shakllantirishda samarali vosita bo'ladi

Raqamli texnologiyalar murakkab tushunchalarni vizual tarzda ko'rsatadi amaliy mashg'ulotlarni qiziqarli va esda qolarli qiladi. Shu bilan birga, onlayn resurslar va multimedia vositalari talaba faol ishtirokini ta'minlaydi va mustaqil o'qish ko'nikmalarini rivojlantiradi

Xorijiy tadqiqotlarda huquqiy ta'limni shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalar bilan bog'lash ustuvor yo'nalish sifatida tan olingan Yevropa va AQSHda interfaol va loyihaviy yondashuvlar talabaning qaror qabul qilish qobiliyatini oshirishda muhim ekani ta'kidlanadi. Shuningdek, huquqiy madaniyatni rivojlantirishda demokratik qadriyatlar va ijtimoiy faollik uyg'unligi muhim hisoblanadi

Milliy manbalarda Erkayev va Nazarov ta'lim jarayonida tafakkur erkinligi va shaxsga yo'naltirilgan metodlarni qo'llash yoshlarning huquqiy ongini mustahkamlashga xizmat qilishini ta'kidlaydilar Umarovning ma'naviyat asoslari pedagogik konsepsiyasi ham huquqiy madaniyatni rivojlantirishda metodik yondashuvlarni boyitadi

Tadqiqot jarayonida milliy g'oya va fuqarolik mas'uliyatini uyg'un rivojlantirishga oid pedagogik jarayonlar tizimli tahlil qilindi. Asosiy e'tibor ta'lim jarayonida qo'llanilayotgan metod va vositalarning tarbiyaviy samaradorligini aniqlashga qaratildi. Tadqiqotda nazariy tahlil, pedagogik kuzatuv va umumlashtirish metodlaridan foydalanildi.

Fanlararo integratsiya asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar, shuningdek, interfaol metodlar orqali o'quvchilarning milliy qadriyatlarga munosabati va fuqarolik pozitsiyasi o'rganildi.

Muhokama va natijalar. Tahlillar shuni ko'rsatadiki raqamli texnologiyalar va interfaol platformalar murakkab tushunchalarni sodda va tushunarli tarzda yetkazishga yordam beradi. Shu bilan birga, talabalarda huquqiy mas'uliyatni his qilish va qonuniy me'yorlarga rioya qilish qobiliyati kuchayadi. Loyihaviy va simulatsion mashg'ulotlar esa yoshlarning ijtimoiy vaziyatlarni tahlil qilish va huquqiy muammolarga yechim topish ko'nikmalarini oshiradi

Xorijiy tajribalar asosida pedagogik innovatsiyalar huquqiy madaniyatni rivojlantirishda samarali ekanligi isbotlangan Yevropa va AQSHda shaxsga yo'naltirilgan va interfaol yondashuvlar talabalarni huquqiy qarorlarni mustaqil qabul qilishga o'rgatadi Shu bilan birga, demokratik qadriyatlar va ijtimoiy faollikni uyg'unlashtirish huquqiy ongni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Xulosa. Pedagogikaning innovatsion imkoniyatlari huquqiy ong va huquqiy madaniyatni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Ular talabalarda huquqiy bilimni nazariy va amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirishni ta'minlaydi Interfaol metodlar raqamli texnologiyalar simulatsion mashg'ulotlar va loyihaviy ta'lim yoshlarning tanqidiy fikrlashini rivojlantiradi huquqiy qaror qabul qilish qobiliyatini mustahkamlaydi va qonuniy me'yorlarga hurmatni oshiradi

Xorijiy va milliy tajribalar pedagogik innovatsiyalar shaxsga yo'naltirilgan va amaliy faoliyat bilan uyg'unlashgan ta'lim jarayonida samarali ekanligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, talabalarda huquqiy mas'uliyatni his qilish qobiliyati kuchayadi va ularning ijtimoiy faol ishtirokini rag'batlantiradi

Natijada pedagogik innovatsiyalar huquqiy ta'lim jarayonini qiziqarli samarali va natijaviy qiladi Ular yoshlarni huquqiy mas'uliyatli shaxs sifatida tarbiyalashga xizmat qiladi va jamiyatda qonun ustuvorligini ta'minlashga hissa qo'shadi Shu tariqa, innovatsion yondashuvlar huquqiy ong va huquqiy madaniyatni rivojlantirishda nafaqat nazariy, balki amaliy ahamiyatga ega bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:
(1). Erkayev Abdurahim. Milliy g‘oya va ma’naviyat. Toshkent, 2018, 45–78-betlar.
(2). Erkayev Abdurahim. Tafakkur erkinligi. Toshkent, 2017, 22–54-betlar.
(3). Nazarov Imom. Milliy g‘oya: nazariya va amaliyot. Toshkent, 2019, 33–66-betlar.
(4). Umarov U. Ma’naviyat asoslari. Toshkent, 2016, 40–72-betlar.
(5). Smith John. Innovative Methods in Legal Education. New York, 2020, p. 12–49.
(6). Brown Lisa. Digital Technologies in Law Teaching. London, 2019, p. 27–55.
(7). Johnson Mark. Interactive Learning for Legal Culture. Boston, 2021, p. 14–60.

Shihova Hasiyat Ismailovna (Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti Korrupsiyaga qarshi kurashish “Komplayens-nazorat” tizimini boshqarish bo‘limi boshlig‘i; shihovahasiyat@urdu.uz),
Haytboyeva Mehriniso Nizomaddin qizi (Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti tayanch doktoranti; mehrinisohayitboyeva1@gmail.com)

OLIY TA’LIM MUASSASALARI O‘QITUVCHILARINING SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH DARAJASI, MUNOSABATI VA AKADEMIK HALOLLIKKA TA’SIRI

Annotatsiya. *Ushbu maqolada Urganch davlat universiteti va Urganch davlat Pedagogika instituti o‘qituvchilarining sun’iy intellekt (SI) texnologiyalaridan foydalanish darajasi, bilim saviyasi va munosabati empirik tadqiqot asosida o‘rganilgan. Tadqiqotda 1003 nafar respondent ishtirok etdi. Natijalarga ko‘ra, respondentlarning 49,5 foizi SI haqida yaxshi bilimga ega, 42,9 foizi esa undan har kuni foydalanadi. Shuningdek, 67% o‘qituvchi SI bo‘yicha treninglarga ehtiyoj borligini ta’kidladi. Kafedralar kesimida texnik yo‘nalishlar gumanitar sohalarga nisbatan yuqori natijalarni ko‘rsatdi. Tadqiqot SIdan foydalanish akademik halollik bilan bog‘liq muammolarni ham keltirib chiqarayotganini ko‘rsatdi. Shu sababli SI va akademik halollik o‘rtasida muvozanatni ta’minlash muhim hisoblanadi.*

Kalit so‘zlar: *sun’iy intellekt, oliy ta’lim, akademik halollik, raqamli savodxonlik.*

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА ПРЕПОДАВАТЕЛЯМИ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ: ОТНОШЕНИЕ И ВЛИЯНИЕ НА АКАДЕМИЧЕСКУЮ ЧЕСТНОСТЬ

Аннотация. *В статье рассматриваются уровень использования, знания и отношение преподавателей Ургенчский государственный университет имени Абу Райхана Беруни и Ургенчский государственный педагогический институт к технологиям искусственного интеллекта (ИИ) на основе эмпирического исследования. В исследовании приняли участие 1003 респондента. Результаты показали, что 49,5% респондентов обладают хорошими знаниями в области ИИ, а 42,9% используют его ежедневно. При этом 67% преподавателей отметили необходимость проведения специальных тренингов. Технические кафедры демонстрируют более высокие показатели по сравнению с гуманитарными. Также выявлено, что широкое использование ИИ создает новые вызовы для академической честности. В связи с этим важным является обеспечение баланса между использованием ИИ и соблюдением принципов академической честности.*

Ключевые слова: *искусственный интеллект, высшее образование, академическая честность, цифровая грамотность.*

ARTIFICIAL INTELLIGENCE USE AMONG HIGHER EDUCATION TEACHERS: ATTITUDES AND IMPLICATIONS FOR ACADEMIC INTEGRITY

Annotation. *This article examines the level of use, knowledge, and attitudes toward artificial intelligence (AI) among teachers at Urgench State University named after Abu Rayhan Beruni and Urgench State Pedagogical Institute based on an empirical study. A total of 1,003 respondents participated. The findings show that 49.5% of respondents have a good level of AI knowledge, while 42.9% use AI tools daily. Additionally, 67% of teachers expressed the need for AI-related training. Technical departments demonstrate higher levels of AI usage compared to humanities. The study also highlights emerging academic integrity challenges associated with AI use. Therefore, maintaining a balance between AI adoption and academic integrity is essential.*

Keywords: *artificial intelligence, higher education, academic integrity, digital literacy.*

Kirish (Introduction). Sun’iy intellekt (SI) texnologiyalari XXI asrning eng muhim innovatsiyalaridan biri sifatida ta’lim tizimini tubdan o‘zgartirib kelmoqda. Xususan, ChatGPT, Google Gemini va Microsoft Copilot kabi generativ SI vositalarining paydo bo‘lishi ta’lim jarayonlarining mazmuni va shakliga sezilarli ta’sir ko‘rsatdi. Ushbu vositalar o‘quv materiallarini yaratish, individual ta’limni tashkil etish, baholash jarayonlarini avtomatlashtirish hamda pedagogik qarorlar qabul qilishda samarali qo‘llanil-